

WERKGROEPFICHE

1. Deelnemers aan werkgroep

Voorzitter:

- Dr. Claire Diederich Docent FUNDP Namen (Faculté des sciences, Département de médecine Vétérinaire, chargée d'enseignement en Ethologie)

Werkgroepleden:

- Mevr. Aniek De Smet Gedragdierenarts, Dierenkliniek Meerdaal
- Dhr. Roger Van Hoenacker Cynologische vereniging 'Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus'
- Mevr. Caroline Descartes OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties)
- Mevr. Nathalie Vanhinderdeal NRDB (Nationale Raad voor Dierenbescherming)
- Dhr. Bart Bellon ECMA (Electronic Collars Manufacturers Association) en Martin Systems
- Dhr. Léonard Monami ANDIBEL (Belgische beroepsfederatie van handelaars in vogels, gezelschapsdieren en toebehoren)
- Dhr. Luk Vangheluwe Orde der Dierenartsen
- Dhr. Dirk Defour Cynologische vereniging 'VOE'

Verantwoordelijke Raad voor Dierenwelzijn:

- Mevr. Ester Peeters

Uitgenodigde experts:

- Dhr. Eric Denayer Fabrikant Petsafe
- Dhr. Yves Lecocq Face (Federation of Associations for Hunting and Conservation of the EU)
- Mevr. Els De Belder dierenasiel Kontich/Koninklijke maatschappij voor Dierenbescherming Antwerpen(KMDA)
- Dhr. Fabrice Frebel Fabrikant Martin Systems

2. Data van vergaderingen

23/03/2010, 24/04/2010, 27/05/2010, 07/07/2010, 28/09/2010

3. Rapport van Raad voor Dierenwelzijn

Welzijnsaspecten bij het gebruik van elektrische halsbanden bij honden. 2009.

4. Samenvatting van de bevindingen uit de vergaderingen

- De Minister van Volksgezondheid, bevoegd voor Dierenwelzijn, ontvangt geregeld vragen en klachten over het gebruik van antiblafhalsbanden. Bijgevolg vroeg ze de Raad voor Dierenwelzijn hierover advies uit te brengen. Hierbij werd het onderwerp uitgebreid tot het gebruik van alle elektrische halsbanden.

- Er zijn drie types elektrische halsbanden, namelijk antiblafhalsbanden, halsbanden gekoppeld aan een onzichtbare omheining en trainingshalsbanden. Volgens de producenten worden de antiblafhalsbanden het meest gefabriceerd en verkocht.
- In 2004 verenigde de grootste producenten zich in “Electronic Collar Manufacturers Association” (ECMA)¹ omdat deze het noodzakelijk achtten regels op te stellen voor hun sector. Deze regels omvatten een dierenwelzijnscharter en normen (zie website ECMA). Negentig percent van de verkochte elektrische halsbanden in België wordt gefabriceerd door een producent die lid is van ECMA.
- Het merendeel van de beschikbare wetenschappelijke literatuur kan niet gebruikt worden om de nieuwe generatie laagenergetische elektrische halsbanden te beoordelen, omdat de intensiteit van de toegediende schokken niet vermeld was of hoger (>200 mA bij een referentieweerstand van 500 ohm) was dan bij de momenteel gangbare toestellen².
- Recenter onderzoek met laagenergetische halsbanden geven aan dat de elektrische schok resulteert in een stresstoestand bij het dier dat de halsband draagt. Maar het toont eveneens aan dat het dier zich aan deze situatie met minimale kost aanpast; bijgevolg wordt het welzijn niet in vraag gesteld³.
- Onderzoek wijst wel op het belang 1) voor de hond, om de elektrische schok te controleren en/of te voorspellen en voor de eigenaar 2) om het toedienen van de elektrische schok ten aanzien van het af of aan te leren gedrag juist te timen en ook 3) om de elektrische schok consistent toe te dienen (steeds dezelfde schok onafhankelijk van de gemoedstoestand van diegene die de schok toedient), in het bijzonder bij elektrische halsbanden met afstandsbediening (traininghalsbanden). Het welzijn van de hond is bijgevolg afhankelijk van de persoon die de afstandsbediening hanteert.
- Wetgeving i.v.m. het gebruik van elektrische halsbanden in andere Europese landen varieert van verbod (onder andere Denemarken, Duitsland, Luxemburg), toegelaten (onder andere België, Estland, Malta, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië, Letland, Finland, Portugal) tot toegelaten onder voorwaarden (onder andere Cyprus, Tsjechië, Noorwegen, Zweden en Zwitserland). Voor de verkoop geldt enkel een verbod in Denemarken.
- Alle voorwerpen (bijvoorbeeld een stok, ketting, touw, leiband, elektrische halsband,...) kunnen in handen van verkeerde personen/bij fout gebruik tot schade lijden.
- Het gebruik van een elektrische halsband moet voorgesteld worden als één van de alternatieven om bepaald gedrag aan of af te leren, niet als hét alternatief. Indien een hond gedragsproblemen heeft is het belangrijk dat de oorzaak hiervan wordt weggenomen en niet enkel de symptomen worden bestreden. Bijgevolg zou het gebruik van de halsband beter moeten omkaderd worden. Bijvoorbeeld, Overmatig blaffen kan een teken zijn van een onderliggend gedragsprobleem. De hond verhinderen te blaffen d.m.v. een antiblafhalsband zonder de oorzaak op te lossen is des te frustrerender voor het dier. In dit geval moeten de mensen ertoe aangezet worden eerst hun dierenarts te raadplegen en moeten ze tevens via de

¹ <http://www.ecma.eu.com/accueilen.htm>

² Schilder, M.B.H., and J.A.M. van der Borg. 2004. Training dogs with help of the shock collar: short and long term behavioural effects. *Applied Animal Behaviour Science* 85:319-334.

³ Steiss, J.E., C. Schaffer, H.A. Ahmad, and V.L. Voith. 2007. Evaluation of plasma cortisol levels and behavior in dogs wearing bark control collars. *Applied Animal Behaviour Science* 106:96-106; Schalke, E., J. Stichnoth, S. Ott, and R. Jones-Baade. 2007. Clinical signs caused by the use of electric training collars on dogs in everyday life situations. *Applied Animal Behaviour Science* 105:369-380.

website van de fabrikant geïnformeerd worden om een overmatig en onaangepast gebruik van de halsband te vermijden.

- Er zijn geen wetenschappelijke gegevens of statistieken over de fysieke schade die elektrische halsbanden kunnen veroorzaken. Volgens de producenten is een brandwonde veroorzaakt door elektrische stroom niet het belangrijkste risico van langdurig gebruik van de halsband (meer dan 8 uur per dag), maar wel necrose van de huid op de plaats waar contact is met de halsband (door langdurige druk).
- Het gebruik van de elektrische halsband is soms het laatste redmiddel voor de eigenaars om te vermijden dat ze hun hond bijvoorbeeld omwille van problemen met de burens moeten wegdoen (zoals ingeval van geluidslast veroorzaakt door het blaffen). Het gebruik ervan volledig verbieden, kan ertoe leiden dat het aantal honden dat wordt weggedaan -al dan niet naar een asiel- toeneemt. In sommige asielen wordt trouwens met succes gebruik gemaakt van de elektrische halsband om ongewenst gedrag af te leren en de hond een kans te geven op adoptie.
- De trainingshalsband is een veelgebruikt instrument om met jachthonden te trainen en te jagen. Men kan de verplaatsingen van de hond vanop afstand controleren en men kan vermijden dat de hond vlucht, zich verwondt of ongewenst de wilde fauna bejaagt.
- Volgens de producenten zijn er in België geen echte problemen met de ondergrondse zogenoemde onzichtbare omheiningssystemen. Het is evenwel nuttig om de kopers over het correcte gebruik van dergelijk product te informeren. In eerste instantie moet de hond aan de leiband aangeleerd worden tot waar zijn terrein komt. De afbakening mag ook niet te klein zijn. Een door de omheining afgebakend gangetje van een meter breed is volstrekt uit den boze. Men moet de hond een zekere marge laten.
- De honden die elektrische halsbanden dragen moeten voordeel kunnen halen uit de technische vooruitgang van deze apparaten. Om toevalsstimulatie en overstimulatie te vermijden, bestaan er een aantal technologische verbeteringen die reeds door sommige fabrikanten worden gebruikt:
  1. Een zogenaamd '**dubbel detectiesysteem**' voor een antiblafhalsband is zowel gebaseerd op detectie van zowel geluid als van trillingen in de hals tengevolge van het blaffen. Door deze dubbele detectie kan worden vermeden dat de halsband wordt geactiveerd indien een andere hond vlakbij blaft. Dit systeem is doorgaans niet beschikbaar op de basishalsbanden. Om toevalsstimulatie te vermijden moet elke antiblafhalsband hiermee uitgerust zijn.
  2. Elke **zender** moet een **unieke code** hebben zodat een halsband enkel geactiveerd wordt door de bijhorende zender en interferentie met een andere zender onmogelijk is.
  3. De stroomsterke die wordt toegediend aan de hond is afhankelijk van verschillende variabelen (wet van Ohm; zoals de aard en de dikte van de vacht, de vochtigheid van de huid,...) en varieert dus afhankelijk van de situatie (weerstand). Bij een systeem van een **gecontroleerde stimulatie** wordt verschillende malen per seconde de toegediende stroomsterkte gemeten en via terugkoppeling aangepast, waardoor een bijna constante stroomsterkte kan gerealiseerd worden, welke ook de omstandigheden zijn. Bijgevolg overschrijdt de werkelijk toegediende stroomsterkte niet de maximale theoretische stroomsterkte. Om een overstimulatie te vermijden (bijvoorbeeld bij een vochtige vacht en bijgevolg lage weerstand) wordt dit systeem aangeraden. Indien er geen systeem van gecontroleerde

stimulatie wordt gebruikt, wordt de maximale toegelaten stroomsterkte uit veiligheidsredenen verlaagd (met factor 2). (zie figuur onderaan)

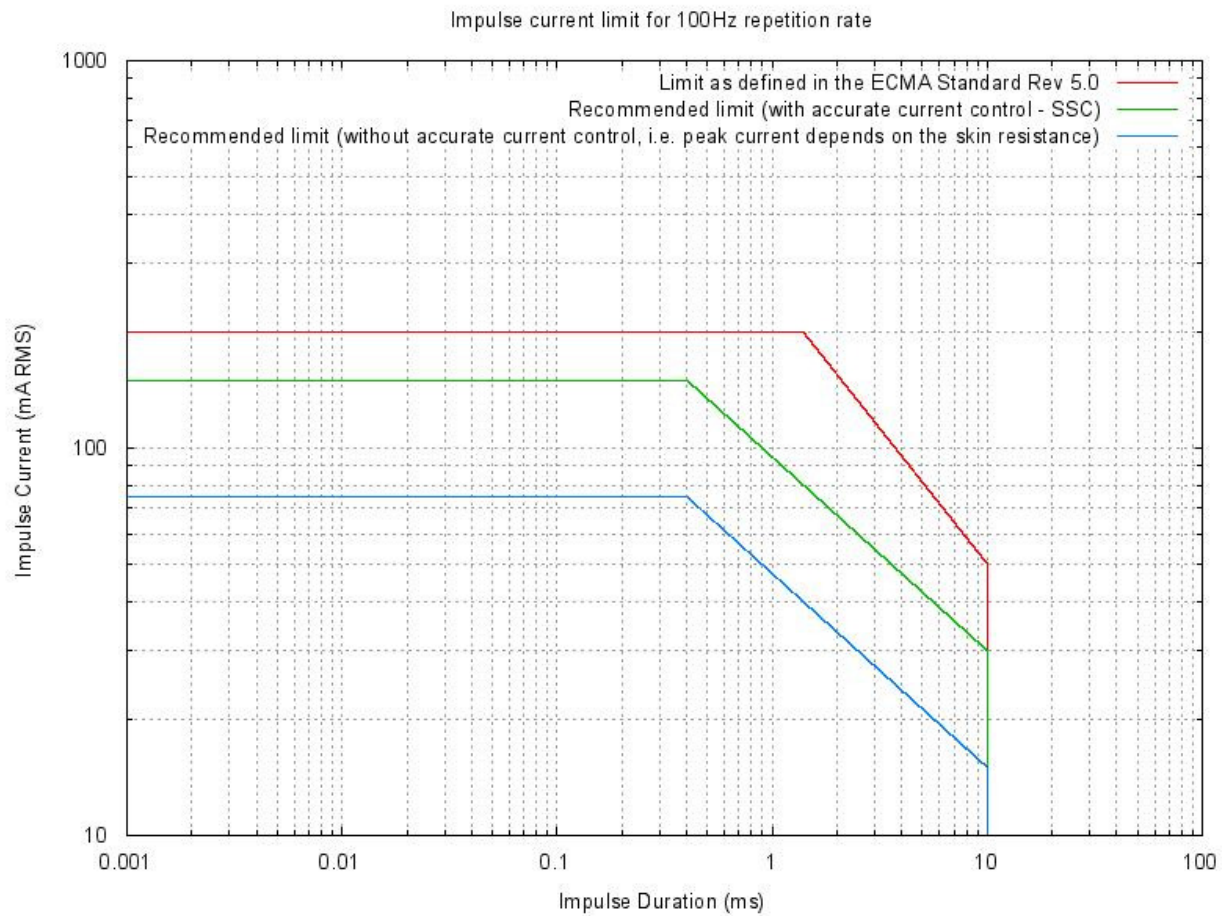
4. ECMA baseerde zich voor het opstellen van zijn normen op IEC 60355-1 (International Electrotechnical Commission⁴ 'Household and similar electrical appliances – Safety') voor het bepalen van de maximale waarde voor piekstroom (en rmsstroom 200 mA). Indien IEC 60479-1 ('Effects of current on human beings and livestock') gevolgd wordt, liggen de waarden voor de maximale stroomsterkte lager, namelijk een piekstroom van 150 mA en een rms-stroom van 75 mA (zie figuur onderaan). Deze tweede norm, welke strenger is, is diegene die wordt gevolgd door de Raad voor Dierenwelzijn.
5. Een te lange elektrische impuls moet vermeden worden. De duur van de impuls moet dus beperkt zijn.
6. De weerstand van de huid veroorzaakt een energieverlies onder vorm van warmte (Joule-effect). Om letsels tengevolge van deze normale fysische eigenschap te vermijden, moet de energie van de elektrische stroom gelimiteerd zijn.
7. Ingeval van training met een trainingshalsband door negatieve bekrachtiging (waar een trainer de elektrische stimulatie stopt wanneer de hond het gewenste gedrag uitvoert) moet de stimulatie automatisch afslaan na een bepaalde periode om te vermijden dat de hond niet gestraft wordt terwijl hij toch het gewenste gedrag vertoont.
8. De verschillende degradaties/niveaus gekoppeld aan een bepaalde stroomsterkte verschillen van fabrikant tot fabrikant. Om een vergelijking tussen de producten mogelijk te maken is kennis over de stroomsterkte die een bepaald niveau genereert noodzakelijk. Hiertoe zou elke fabrikant een tabel moeten opstellen met vermelding van de het niveau en bijhorende stroomsterkte, gemeten bij een voorafbepaalde weerstand.

5. Goedkeuring van het advies door Raad voor Dierenwelzijn

Het advies werd goedgekeurd tijdens de Raad voor Dierenwelzijn van 09/12/2010 met opmerkingen van de dierenwelzijnsorganisaties.

---

⁴ International Electrotechnical Commission : The IEC is the world's leading organization that prepares and publishes International Standards for all electrical, electronic and related technologies - collectively known as "electrotechnology" (www.iec.ch)

Figuur: Maximale stroomsterkte voor verschillende duurtijden van de impuls volgens de ECMA-standaard en volgens het advies van de Raad voor Dierenwelzijn (in geval van systeem van gecontroleerde stroomsterkte en in geval van afwezigheid van dit systeem)

Stroomsterkte berekend volgens $I = 20 T^{-x} R^{0.5}$ met

- I = rms-stroom van elke impuls (mA)
- T = duur van elke impuls (s)
- R = de frequentie van de herhaling (in Hz)
- $x = 0.7$ (ECMA) of 0.5 (Raad voor Dierenwelzijn)